

Ködgomoly, kristályhullám, fúga

Bernát András *A Táj konfigurációja* című kiállítása

Paksi Képtár, 2017. IV. 29. – 2017. VI. 25.

SINKÓ ISTVÁN

Az első, ami Bernát András életművével és természetesen az azt bemutató paksi tárlattal kapcsolatban felmerül, az a tény, hogy kevés olyan festő alkot ma Magyarországon, akinek a művészetét ennyire áthatná a zeneiség, mint Bernátét. A dallamok széles hullámzása, a színek finom harmóniája, a fúgaszerű felépítés már korai, a 80-as években készített munkáin is felfedezhetőek. Pedig semmilyen utalást nem tesznek ezek a képek a zenei

egyrészt a hagyományok, másrészt a fúgajelenség előtt tiszteleg. A hagyományok egyik első példaképe Turner, de említhetnénk a barbizoni iskola vagy épp Courbet hatását. Érdekes, hogy ezt a realista vonulatot, mely Mednyánszky festészetére is hatással volt, s melyet Hamvas Béla kifejezésével északi festészetnek nevezhetnénk, Bernát mintha jogfolytonosan használná fel. Ami a fragmentumokban felbukkan, az lehet tájrész, vízpára, hullám, azaz minden, ami az előbb felsorolt művészek festői érdeklődésének körébe tarto-

zott. Ugyanakkor Bernát nem realista a szónak az ábrázoló értelmében. Hajdú István kitűnő katalógusszövegében elemző megközelítésben egy helyen hivatkozik Balzac *Elveszett remekművére*. Én most ideidézném a regénybeli festő, Frenthoffer egyik monológjának részletét, mely talán megvilágítja mondandójának a bernáti képszemlélettel kapcsolatos gondolatait: „A természetben egymást követik a gömbölyű formák, s összeölelkeznek. Szigorúan véve, a rajz nem is létezik! (...) A vonal az az eszköz, amellyel az ember felfogja a fény hatásait a tárgyakon: de a természetben, ahol minden telt, nincsenek vonalak: csak formálva lehet rajzolni, vagyis kiragadni a dolgokat környezetükből; csak a fényelosztás ad választást a testnek! Ezért nem is választottam el a vonalakat; szőke és meleg középtónusok felhőjébe burkoltam a kontúrokat, úgyhogy az ember nem tudná pontosan rátenni az ujját arra a helyre, ahol

a körvonalak találkoznak a háttérrel. Közeli úgy látszik, mintha szétfoszló és pontatlan munkával állnánk szemben, de kétlépésnyi távolságról megszilárdul, összeáll, kiemelkedik az egész.”

A fúga hatást Bernát a kiinduló formák egymásra épülő, egymást erősítő, egymáshoz épülő szerkezetével éri el. Brahms és Bruckner, Messiaen és Bartók áradása és persze a bachi *Kunster Fuge* idéződik fel ezekben a munkákban. A folyamatos emelkedés még az olyan munkákra is jellemző, ahol ezt az áramló „muzsikát” egy-egy éles kék vagy vörös fénysáv szakítja meg. A megállító mozdulat még jobban felerősíti a kristályos, esetleg hullámos felületek tovaburjánzását.

Bernát újabb munkáinak fontos tartozéka a „megcsinálás módjának” kérdése. „A festmények monokrómak, vagyis egyszínűek, ám ez látszat, s nemcsak azért, mert nincs tiszta monokrómia, hanem mert Bernát András egyrészt színeket rejt a fény révén a színbe,

Fotó: Bernát András

BERNÁT ANDRÁS:
Szoba, 1988,
olaj, vászon, 95x140 cm

hatásokra, mégis, a forma, a szerkesztés romantikus volta, a természetbe menekülő, a részletet az egészen kutató attitűd óhatatlanul zeneiséget áraszt.

Bernát életművében a részletnek amúgy fontos szerepe van. Lakásának részleteit minuciózus pontossággal megfigyelt korai realista képei mellett aktrészletei – melyek egyben a hullámzás, a vegetáció és a dinamika remek terepei is voltak – egészen a mostani, a fragmentumba rejtett kozmoszképeiig a kicsiből nagyba varázslás izalmát adják át nézőjének. A mozgás, a nyugtalan erővonalak, melyek a manipulált, átfirkált, testen és a képen egyszerre megjelenő vonalgesztusokat jelzik, már azt a hőmpölygést és áramlást is előrevetítik, mely Bernátot a 2000-es évek eleje óta újra foglalkoztatja. A kiállításon a nagy térbe helyezett festészeti anyag

másrészt fémszemcséket kever a szerves pigmentek közé, melynek révén a felület selymes-irizáló, gyakran opálos-színváltó, élő testté válik” – írja elemzésében Hajdú. Ez egyben arra is utal, hogy Bernát anyaghasználatát – s a sprőd ecsetekkel való réteges, különböző irányokat felvevő festésmód – döntően befolyásolja a néző térérzékelését is.

Bernát András paksi kiállítása remek összegzése a most hatvanéves művész eddigi alkotói periódusainak. A kiállítás rendezése egy szuverén szemlélet gyümölcse, térkép segíti a nézőt a korszakok bejárásában, bár ez nem mindig elégséges. Hajdú István értő elemzései sem mindig a megfelelő helyre kerülnek a kétszintes kiállításon. Mivel a korszakokat elválasztó dátumok, feliratok hiányoznak, így a néző valóban felfedező útra kényszerül. Ám ez a végeredményt, a teljes szellemi élményt alig befolyásolja.

BERNÁT ANDRÁS: Tér tanulmány No. 365., 2016, olaj, vászon, 200x200 cm

BERNÁT ANDRÁS: Kék csónak, 1988, olaj, vászon, 40x60 cm

